

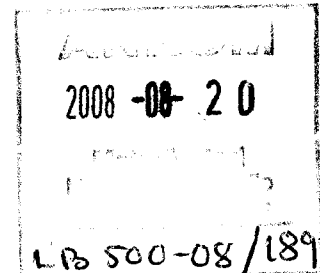
Malmö stad
Stadskontoret

SDF 23 oktober 2008

Svar till adm.-avd senast 3 okt.-08

2008-08-18

Kulturnämnden
Miljönämnden
Utbildningsnämnden
Tekniska nämnden
Stadsbyggnadsnämnden
Malmös Unga
Stadsdelsfullmäktige Centrum
Stadsdelsfullmäktige Fosie
Stadsdelsfullmäktige Husie
Stadsdelsfullmäktige Hyllie
Stadsdelsfullmäktige Kirseberg
Stadsdelsfullmäktige Limhamn/Bunkeflo
Stadsdelsfullmäktige Oxie
Stadsdelsfullmäktige Rosengård
Stadsdelsfullmäktige Södra Innerstaden
Stadsdelsfullmäktige Västra Innerstaden
Gymnasieskolornas Elevråd genom utbildningsförvaltningen
PIK Paraplyorganisation för icke kommunal barnomsorg
Fritidsnämnden
Region Skåne
Lunds Universitet, socialmedicinska enheten, UMAS
Malmö Högskola
HSO
HISO Handikappidrottens samorganisation
MISO Malmöidrottens samorganisation
MIP
Skånes Idrottsförbund
Svensk Handel Syd
ST
SACO
TCO
SKTF
Vårdförbundet
Läkarförbundet
Lärarnas riksförbund
HRF
HTF
LO
SSR
Läraryrket
Handelsanställdas förbund

M. Bååth

kopia

I. Björkqvist

STADSKONTORET
August Palms Plats 1
SE-205 80 Malmö
Tel. +46 40 34 10 00
Org.nr. 212000-1124
info@malmö.se
www.malmö.se

Malmö stad
Stadskontoret

Svenska kommunalarbetsförbundet
Servicenämnden
Nätverket för gymnasiefriskolorna
Överviktigas Riksförbund Syd
Lokala ungdomsråd samt föräldraföreningar genom stadsdelarna Husie, Hyllie,
Rosengård, Oxie, Södra Innerstaden och Västra Innerstaden

Ärendet: Strategi för att förebygga övervikt och fetma bland barn och unga i Malmö 2009-2016 samt handlingsplan för att främja fysisk aktivitet och goda matvanor bland barn och unga i Malmö 2009-2012.

Ärendet, med vårt Dnr **KS-SDF-2008-00579** överlämnas till ovanstående för yttrande.
Svaret ställt till kommunstyrelsen, ska vara stadskontorets expedition, tillhanda **senast 2008-11-13 kl 12.00**.
Yttrandet översändes dessutom till handläggaren på stadskontoret via FirstClass.

Handläggande tjänsteman på stadskontoret är Jenny Nilsson.

Malmö som ovan

Enligt uppdrag

Ana Matosevic
Stadskontoret
Ana Matosevic

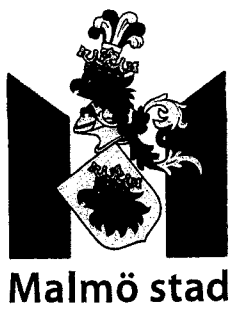
Stadskontoret i Malmö
Ank. 2008 -08- 1 8
Dnr: 579 /08
Handl.nr: 1

Strategi

**– för att förebygga övervikt och fetma
bland barn och unga i Malmö 2009-2016**

Malmö Stad i samverkan med Region Skåne

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	4
Vision och övergripande mål	5
<i>Vision</i>	5
<i>Övergripande mål</i>	5
Bakgrund	6
Varför en strategi och handlingsplan?	6
Vem berörs av denna strategi	6
Struktur, inriktning och samverkan	7
<i>Struktur</i>	7
<i>Inriktning</i>	7
<i>Samverkan</i>	7
<i>Barn och unga</i>	7
Ekonomi	7
Implementering, uppföljning och revidering	7

FÖRORD

Övervikt och fetma har blivit ett av vår tids stora folkhälsoproblem och påverkar samhället såväl som den enskilde individen. Utifrån befintlig forskning vet vi att tidiga insatser på området kan förhindra lidande i vuxen ålder. Fysisk inaktivitet och bristfälliga matvanor brukar nämnas som några direkta anledningar till den ökade prevalensen av övervikt och fetma. Dessa bestämningsfaktorer för hälsa utgör också två av de nationella målområdena för folkhälsoarbetet. Genom att öka förutsättningarna för barn och unga att göra hälsosamma val kring fysisk aktivitet och mat, hoppas vi kunna bryta trenden med en ökad andel barn och unga med övervikt och fetma.

Arbetet ska ses som en del av det övergripande folkhälsoarbetet, där en trygg och god uppväxt är en grundläggande aspekt som vi måste ha med oss i alla de insatser som görs för att på olika sätt främja barn och ungas hälsa. Eftersom vår strävan inte bara är att uppnå en högre nivå av hälsa, utan också en mer jämställd hälsa, måste vi också se till att de insatser som implementeras når ut till alla barn och unga i samhället oavsett boendemiljö, sociala och ekonomiska faktorer, kön, funktionshinder eller etnicitet.

Strategin är framtagen i bred samverkan mellan flera olika aktörer som alla utgör en nyckelroll för ett framgångsrikt arbete. Låt oss, kommunala och regionala verksamheter, organisationer, föreningar och föräldrar, bygga upp ett Malmö där fysisk aktivitet och goda matvanor är en naturlig del av barn och ungas vardag. Det är vi som tillsammans kan skapa goda förutsättningar för barn och ungas hälsosamma val.

Malmö augusti 2008

VISION OCH ÖVERGRIPANDE MÅL

Vision

Alla barn och unga i Malmö skall växa upp i en miljö som ger förutsättningar för en hälsosam viktutveckling och där fysisk aktivitet och goda matvanor är en naturlig del av vardagen

Övergripande mål

Andel barn och unga i Malmö med övervikt har halverats till år 2016.

Andel barn och unga i Malmö med fetma har halverats till år 2016.

Avser 4-åringar respektive 10-åringar.

Med utgångspunkt från 2008 års statistik för 4-åringar och från 2007/2008 års statistik för 10-åringar.

För 4-åringar låg andelen år 2007 på:

Pojkar och flickor med övervikt – 10 % respektive 13 %

Pojkar och flickor med fetma – 2 % respektive 3 %

För 10-åringar låg andelen år 2006/2007 på:

Pojkar och flickor med övervikt – 15 % respektive 19 %

Pojkar och flickor med fetma – 8 % respektive 6 %

BAKGRUND

I maj år 2007 fick stadskontoret i uppdrag av kommunstyrelsen att utarbeta ett förslag till en samlad strategi för Malmö stads arbete kring övervikt och fetma bland barn och ungdomar. Bakgrunden var att man i Malmö stads välfärdsredovisning såg tendenser till en negativ utveckling när det gällde övervikt och fetma bland barn i skolår fyra. Stadskontoret kunde konstatera att det inte fanns någon samlad kunskap eller strategi för Malmö inom det aktuella området, och man menade att detta vore önskvärt för att möta problemet och för att se till att alla barn ges samma förutsättningar för att inte drabbas av övervikt, samt för att få adekvat stöd.

Folkhälsoenheten i Malmö stad har varit samordnare för arbetet, men strategin och den första handlingsplanen är framtagen i bred samverkan mellan folkhälsoenheten, andra representanter från Malmö stad, föreningar och organisationer samt representanter från Region Skåne. Möten med enskilda aktörer, workshops, arbetsgruppsträffar och möten med ungdomar är aktiviteter som alla har legat till grund för framtagandet av strategin och handlingsplanen. Under arbetets gång har ett antal seminarier/föreläsningar också arrangerats för att på så sätt förankra det pågående arbetet, öka kunskapsnivån och lyfta ämnet för en bredare publik.

Ett arbetssätt med fokus på god förankring och en bred samverkan är en förutsättning också i det vidare arbetet då ansvaret för åtgärder och utvecklingsområden ska fördelas mellan flera olika aktörer. Genom en bred samverkan täcks fler arenor in vilket gör att vi också har större chans att nå fler barn och unga.

Strategin är åttaårig och utgör grunden för de insatser som ska genomföras för att nå de uppsatta målen. De två handlingsplanerna sträcker sig över vardera fyra år, och i dessa konkretiseras ett antal specifika åtgärder och utvecklingsområden.

Till strategin hör också ett kunskapsunderlag kring fysisk aktivitet och goda matvanor bland barn och unga. Kunskapsunderlaget ska ses som ett komplement till strategin och beskriver aktuell situation, styrdokument, forskning samt ett urval av aktörer och insatser på området, se www.malmo.se/folkhalsa

Arbetet utifrån strategin och handlingsplanerna ska ses i ett större sammanhang, och det angeläget att framhålla betydelsen av det grundläggande arbetet med barn och ungas hälsa, särskilt som den psykiska ohälsan bland unga har ökat. Personlig trygghet och en god självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan är en betydelsefull aktör i detta arbete. Studier har visat att skolbaserade program med fokus på bland annat beslutsfattande och social kompetens är effektiva för att förändra attityder kring matvanor och fysisk aktivitet som riskfaktorer för fetma. I flera av Malmös skolor arbetar man med någon form av livskunskap med syfte att förbättra elevernas självkänsla, utveckla deras förmåga till empati och samspel samt deras förmåga att fatta egna beslut.

VARFÖR EN STRATEGI OCH HANDLINGSPLAN?

Med utgångspunkt i det kunskapsunderlag som har utarbetats framgår att övervikt och fetma bland barn och unga är ett problem internationellt såväl som nationellt. De positiva effekterna av tidiga insatser kring barn och unga är tydliga och kostnaderna för att inte agera är stora för både individen och samhället. Det är därför av stor vikt att de resurser som står till förfogande prioriteras på rätt sätt. Redan idag pågår det flera insatser på området, men andelen barn med övervikt och fetma i Malmö är fortfarande hög. En kommunövergripande strategi som lägger grunden för ett arbete med långsiktiga och samordnade insatser kring barn och unga är ett steg i rätt riktning.

Det övergripande nationella målet för folkhälsoarbetet är att skapa samhällsliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Detta övergripande mål samt de nationella målområdena utgör grunden för folkhälsoarbetet i Skåne. Den regionala strategin för folkhälsoarbetet i Skåne gäller för åren 2006-2009, och en revidering av strategin är påbörjad. Ett av de prioriterade fokusområdena i strategin är kost och fysisk aktivitet och betydelsen av förebyggande insatser i tidig ålder framhålls särskilt.

Att skapa samhällsliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen, handlar inte bara om att nå en ökad hälsoliv utan också om att uppnå en mer jämlik hälsa. Genom utformningen av en kommunövergripande strategi möjliggörs för alla som berörs i Malmö att ta del av insatserna.

VEM BERÖRS AV DENNA STRATEGI

Barn och unga rör sig mellan flera av samhällets arenor, och det är därför nödvändigt med kunskap och engagemang bland flera olika aktörer. Detta är kanske framförallt en angelägenhet för föräldrar, som har huvudansvaret för sina barns hälsa, och andra vuxna som rör sig kring barn och unga. De är förebilder och har ett stort inflytande över barn och ungas levnadsvanor. Utöver den primära målgruppen barn och unga, finns det således flera sekundära målgrupper så som föräldrar, skolpersonal, idrottsledare och hälso- och sjukvårdspersonal. Andra viktiga aktörer är till exempel dem som på olika sätt arbetar med stadens utformning, då en stadsplanering som tar hänsyn till en hälsosam livsstil utgör en viktig faktor för att främja hälsosamma val i befolkningen. Det övergripande målet i strategin är ställt för Malmö som helhet, men för att få genomslagskraft i arbetet är det en önskan att berörda verksamheter i varje stadsdel utgår från situationen på stadsdelsnivå.

STRUKTUR, INRIKTNING OCH SAMVERKAN

Struktur

Strategin beskriver dels vision och övergripande mål för åren 2009-2016, dels organisation, ekonomi, implementering, uppföljning och revidering. Till strategin hör ett kunskapsunderlag - Kunskapsunderlag – fysisk aktivitet och goda matvanor bland barn och unga, som ska verka som en inspirationskälla i berörda verksamheter, se www.malmo.se/folkhalsa

I handlingsplanerna presenteras vad som ska påbörjas/genomföras i Malmö under åren 2009-2012 samt 2013-2016, och ett antal mål sätts upp för respektive period. Dessa mål har sedan brutits ner i ett antal mål för respektive åtgärd. Förutom åtgärderna finns också ett antal utvecklingsområden. Dessa omfattar i större utsträckning än åtgärderna en process, som ska påbörjas under perioden och som kommer att generera konkreta insatser i ett senare skede. För respektive åtgärd och utvecklingsområde anges bland annat målgrupp, ansvar samt övriga aktörer.

Inriktning

Det är viktigt att framhålla att ansvaret för att göra hälsosamma val inte bör läggas på barn och unga om inte förutsättningar för detta har skapats. Inriktningen i handlingsplanerna är därför att förbättra förutsättningarna för barn och unga att göra hälsosamma val kring fysisk aktivitet och kost.

De åtgärder i handlingsplanerna som är hälsofrämjande handlar framförallt om att påverka stödjande miljöer. I sin förebyggande ansats verkar åtgärderna i handlingsplanerna främst allmänpreventivt, men några insatser har också ett riskgruppsperspektiv. Det kan handla om insatser riktade till vissa riskgrupper eller redan utvecklade riskbeteenden. Dåliga levnadsvanor grundläggs ofta tidigt i livet och därför är det viktigt att insatser initieras i ett tidigt stadium.

Genetiska anlag och specifika sjukdomstillstånd kan leda till övervikt och fetma. Dessa förutsättningar har vi inte förmågan att förändra inom ramen för detta arbete, varför handlingsplanernas fokus är att främja hälsosamma levnadsvanor.

Samverkan

En förutsättning för att strategin och handlingsplanerna ska få önskad genomslagskraft är att det finns en bred samverkan mellan flera olika aktörer. Samverkan innebär att aktörer med olika ansvarsområden strävar mot ett gemensamt mål. En sådan inriktning har varit grundläggande för arbetet vid utarbetandet av strategin och den första handlingsplanen och ska vara genomgående i det fortsatta arbetet. Tillsammans besitter berörda aktörer en bred kompetens, och det är först med gemensamma krafter som vi kan få till stånd en samhällsovergripande och långsiktig förändring. Exempel på aktörer är Malmö stad, Region Skåne, föreningar, organisationer och föräldrar. Vidare information om ett antal aktörer finns i det tidigare nämnda kunskapsunderlaget.

Barn och unga

Med barn och unga avses de som är i åldern 0-25 år.

ORGANISATION

Folkhälsoenheten har uppdraget att svara för implementering och samordning av arbetet utifrån strategin och handlingsplanerna. Knutet till arbetet finns en styrgrupp i vilken det ingår representanter från Malmö stad och Region Skåne. Styrgruppens uppgift är att utgöra ett stöd i strategiska frågor. Styrgruppen ska två gånger per år stämma av det pågående arbetet samt ge övergripande uppdrag och inriktningar till de olika aktörerna. Till arbetet hör också en referensgrupp som under implementeringsprocessen kommer att fungera som en kommunikationskanal ut i berörda verksamheter, samt vara ett forum för diskussion.

EKONOMI

Kommer att kostnadsberäknas efter remissrundan.

IMPLEMENTERING, UPPFÖLJNING OCH REVIDERING

Strategin ska efter beslut i kommunfullmäktige kommuniceras till berörda aktörer. För varje år kommer en verksamhetsrapport att sammanställas. Rapporten ska beskriva de åtgärder och utvecklingsområden som initierats under året, hur arbetet har förflutit och vilka fram- och motgångar man har stött på. Vart fjärde år kommer en uppföljning att göras av respektive handlingsplan och de mål som har satts upp för perioden, medan de övergripande målen i strategin kommer att följas upp år 2016. Verksamhetsrapporter, uppföljning och utvärdering ska utgöra underlag för revidering inför kommande handlingsplaner.

Stadskontoret i Malmö
Ank. 2008 -08- 1 8
Dnr: 579/08
Handl.nr: 2

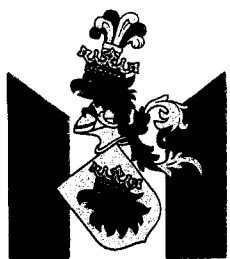
Handlingsplan

för att främja fysisk aktivitet och goda matvanor bland barn och unga i Malmö 2009-2012

Med utgångspunkt i *Strategi för att förebygga övervikt
och fetma bland barn och unga i Malmö 2009-2016*

Malmö stad i samverkan med Region Skåne

Malmö stad

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	4
Utgångspunkter och upplägg	5
<i>Målgrupper, aktörer och arenor</i>	5
<i>Definitioner</i>	5
<i>Struktur</i>	6
<i>Faktorer att beakta i arbetet</i>	6
<i>Fristående förskolor, skolor och fritidshem</i>	6
Mål	7
<i>Mål fram till år 2012</i>	7
Åtgärder och utvecklingsområden	7
Område 1 - Fysisk aktivitet under tid i förskola, skola och fritidshem	9
Område 2 - Färdväg till och från skolan	10
Område 3 - Fysisk aktivitet på fritiden	11
Område 4 - Barn och ungas matvanor	13
Område 5 - Barn, unga, föräldrar och blivande föräldrars hälsosamma val	15
Område 6 - Opinionsbildning	18
Område 7 - Marknadsföring, uppföljning, utvärdering och revidering	19

INLEDNING

I maj 2007 fick stadskontoret i uppdrag av kommunstyrelsen att utarbeta ett förslag till en samlad strategi för Malmö stads arbete kring övervikt och fetma bland barn och ungdomar. Fysisk aktivitet och goda matvanor är två viktiga faktorer för att förebygga övervikt och fetma, och de kan således ses som vägen till ett övergripande mål. Men de bör också ses som komponenter som är värdefulla i sig själva.

I denna handlingsplan presenteras mål för åren 2009-2012 samt åtgärder och utvecklingsområden som är aktuella för arbetet under perioden. Handlingsplanen är upprättad med utgångspunkt i Strategi för att förebygga övervikt och fetma bland barn och unga i Malmö 2009-2016, och är således den första handlingsplanen som är kopplad till strategin.

Processen med att ta fram en strategi och handlingsplan har omfattat flera olika moment, så som utarbetande av ett kunskapsunderlag – Fysisk aktivitet och goda matvanor bland barn och unga (se www.malmo.se/folkhalsa), möten i ett antal arbetsgrupper, workshops och seminarier. Insatserna i denna handlingsplan baseras på kunskapen om betydelsen av att starta en god livsstil redan i låg ålder och att fysisk aktivitet och goda matvanor är två viktiga komponenter för att främja en hälsosam viktutveckling.

Arbetet med att utarbeta en handlingsplan genererade ett stort antal betydelsefulla åtgärder och utvecklingsområden. Av dessa har ett antal synliggjorts i denna första handlingsplan. Det är nu vi ska lägga grunden för ett långsiktigt strategiskt arbete där nätverk och samverkansformer ska utvecklas. Därför bör vi bygga på kvalitet snarare än kvantitet.

UTGÅNGSPUNKTER OCH UPPLÄGG

Målgrupper, aktörer och arenor

I arbetet med att främja fysisk aktivitet och goda matvanor bland barn och unga i Malmö riktas insatserna inte endast till barn och unga utan också till flera andra målgrupper så som föräldrar och personal inom barnhälsovård och skola. Ett sådant tillvägagångssätt är nödvändigt eftersom dessa målgrupper har möjlighet att i sin tur ge barn och unga goda förutsättningar för att göra hälsosamma val.

Exempel på aktörer som är betydelsefulla i arbetet är Malmö stad, Region Skåne, föreningar, organisationer, näringslivet och föräldrar. Dessa verkar på ett antal olika arenor så som skolan, hälso- och sjukvården, grönytor, marknadsplatser och hemmet.

Definitioner

Med barn och unga avses i strategin och handlingsplanen de som är i åldern 0-25 år.

Syftet i arbetet är att främja fysisk aktivitet i ett brett perspektiv som innefattar kroppsrörelser under såväl tid i skola/arbete som fritid och olika former av kroppsovningar, till exempel idrott, lek, gymnastik, motion och friluftsliv. För barn och unga är det särskilt viktigt att aktiviteterna är så varierande som möjligt för att ge optimala möjligheter att utveckla alla former av fysisk förmåga inklusive hjärt- och lungkapacitet, muskelstyrka, flexibilitet, snabbhet, rörlighet, reaktionsförmåga och koordination. Ett sådant förhållningssätt utgår från nationella och nordiska rekommendationer.

Syftet i arbetet är att främja goda matvanor i ett brett perspektiv som avser näringsriktig mat såväl som bra matvanor. Det handlar bland annat om en kost med mycket näring men mindre energi, mindre sötsaker, mer frukt och grönt och regelbundna måltidsvanor. Ett sådant förhållningssätt utgår från nationella och nordiska rekommendationer.

Med förskola avses i handlingsplanen förskoleverksamheten som riktar sig till barn mellan 1 och 5 år och som består av förskola, familjedaghem och öppen förskola.

Med skola avses i handlingsplanen förskoleklass, den obligatoriska skolan (skolår 1-9) samt gymnasiet. Högskolan nämns separat från grund- och gymnasieskola.

I handlingsplanen används fritidshem som ett samlingsnamn för samtliga verksamheter inom skolbarnomsorgen. Skolbarnomsorg riktar sig till barn mellan 6 och 12 år och består av familjedaghem, fritidshem samt öppen fritidsverksamhet.

Struktur

I handlingsplanen presenteras sex mål för åren 2009-2012. Därefter beskrivs ett antal åtgärder och utvecklingsområden som är uppdelade på sju områden. Dessa ska genomföras och/eller påbörjas under åren 2009-2012. För varje åtgärd finns ett mål som formuleras som processmål i förhållande till åtgärden eller som effektmål i förhållande till åtgärdens målgrupper eller målområden. För de åtgärds mål som ej tidsatts gäller att åtgärden ska genomföras under åren 2009-2012. För varje åtgärd och utvecklingsområde beskrivs målgrupp, ansvar och i förekommande fall även övriga aktörer. Med målgrupp avses de grupper av individer som åtgärden riktar sig mot, och med ansvar avses den part som skall initiera att den specifika åtgärden/utvecklingsområdet påbörjas och avslutas samt samordnas och följs upp. Övriga aktörer utgör exempel på dem som kan ha del i genomförandet av åtgärden/utvecklingsområdet. Folkhälsoenheten utgör en samordnande funktion och nämns därför ej under Övriga aktörer. För varje åtgärd beskrivs också mål för åtgärden.

En del av det arbete som ska ske under tiden för den första handlingsplanen är således utvecklingsarbeten. Dessa omfattar i större utsträckning än åtgärderna en process, som ska påbörjas under perioden för denna handlingsplan och som kommer att generera konkreta insatser i ett senare skede. Detta innebär att flera åtgärder kommer att implementeras först när formerna för dessa har tagits fram. För utvecklingsområdena finns det inga mål och indikatorer, utan de kommer att följas upp i årliga verksamhetsrapporter.

De årliga verksamhetsrapporterna ska beskriva de åtgärder och utvecklingsområden som initierats under året, hur arbetet har förflutit och vilka fram- och motgångar man har stött på. År 2012 kommer en uppföljning att göras av de mål som har satts upp för perioden.

Det är viktigt att framhålla att fysisk aktivitet och goda matvanor omfattar flera andra aspekter än dem som följs upp genom de sex mål som har ställts för åren 2009-2012. Uppföljningen av dessa mål ger dock en god indikation på trenden när det gäller fysisk aktivitet och matvanor bland barn och unga i Malmö.

För några av målen och åtgärderna saknas det vid tiden för framtagandet av handlingsplanen en utgångspunkt för uppföljning. Ett sådant underlag kommer därför att utformas inom ramen för denna handlingsplan.

Faktorer att beakta i arbetet

Det finns ett antal faktorer som genomgående ska tas hänsyn till vid flera av de åtgärder och utvecklingsområden som presenteras i handlingsplanen. Det handlar bland annat om betydelsen av en bred samverkan mellan flera olika aktörer och om att ta hänsyn till andra styrdokument som på olika sätt berör barn och ungas hälsa. Det handlar också om att alla barn och unga, föräldrar och andra berörda aktörer i Malmö ska ges möjlighet att ta del av det arbete som sker oavsett boendemiljö, sociala och ekonomiska faktorer, kön, funktionshinder eller etnicitet.

Samverkan

Malmö stad och Region Skåne är de två aktörer som har i uppdrag att ge förutsättningar för en god folkhälsa. Men även inom föreningar och frivilligorganisationer pågår ett stort arbete på området. Eftersom flera av dessa verksamheter är betydelsefulla i det arbete som nu initieras, är det av stor vikt att så långt som möjligt utveckla en bred samverkan med dessa.

Övergripande styrdokument, rekommendationer och lagstiftning

I läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) beskrivs att skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen och i läroplan för förskolan (Lpfö 98) nämns lek och aktivitet i några olika sammanhang. I skolplan för Malmö 2004 är ett av de prioriterade områdena trygghet, säkerhet och hälsa. Detta innebär bland annat att hälsofrämjande arbete med fokus på hela människan ska bedrivas aktivt och att lek/rörelse och idrott är viktiga delar av skolans verksamhet och ska ingå naturligt i den dagliga verksamheten. Skolan styrs förutom av skollagstiftningen också av arbetsmiljölöslagstiftningen av vilken det framgår att alla skolor ska ha ett systematiskt arbetsmiljöarbete.

I Malmös översiktsplan framhålls att parker och naturområden har stor betydelse för människornas hälsa, välbefinnande och livskvalitet och att dessa områden har ett stort socialt och rekreativt värde. Parker är viktiga offentliga mötesplatser med möjlighet till lek, motion och kulturaktiviteter. Också i Grönplan för Malmö framhålls grönytornas betydelse för lek, fysisk träning och inlärning.

I de svenska näringsrekommendationerna anges vad en person i genomsnitt behöver av energi och näringsämnen för tillväxt och livsfunktioner. En kost planerad enligt rekommendationerna ger förutsättningar för god hälsa och minskar risken för kostrelaterade sjukdomar.

Livsmedelsverket har tagit fram råd för Bra mat i skolan och Bra mat i förskolan. Dessa ska ses som stöd för de som på olika sätt arbetar med maten i förskolan eller skolan, och även för föräldrar, när det gäller att främja bra matvanor hos barn och ungdomar.

Ovanstående dokument är endast några av de riktlinjer som på olika sätt framhåller betydelsen av att främja fysisk aktivitet och goda matvanor. En del av det som beskrivs i strategin och handlingsplanen tangerar sådana övergripande dokument och även konkreta åtgärder som bedrivs inom berörda aktörers ordinarie verksamheter. Men det finns ingen motsättning mellan dessa. Åtgärderna i handlingsplanen ska istället ses som ett komplement för att ytterligare lyfta betydelsen av fysisk aktivitet och goda matvanor för barn och ungas hälsa.

Fristående förskolor, skolor och fritidshem

Det är av stor vikt att ge alla barn och unga i Malmö samma förutsättningar för fysisk aktivitet och goda matvanor. Därför kommer fristående förskolor, skolor och fritidshem, i samma utsträckning som motsvarande kommunala verksamheter, inbjudas att vara en del av det arbete som sker utifrån strategin och handlingsplanen.

MÅL

Mål fram till år 2012

Andelen barn och unga i Malmö som är regelbundet fysiskt aktiva har ökat till år 2012.

Andelen barn och unga i Malmö som har goda matvanor har ökat till år 2012.

- Avser barn och unga i skolår 4, 6, 9 samt år 2 på gymnasiet.
- Med utgångspunkt från år 2009.
- Indikatorer:
Fysisk aktivitet: Fysisk aktivitet under skoltid, Färdstätt till och från skolan, Fysisk aktivitet på fritiden
Matvanor: Konsumtion av frukt och grönsaker, Frukostvanor, Konsumtion av saft/läsk

ÅTGÄRDER OCH UTVECKLINGSOMRÅDEN

Åtgärder och utvecklingsområden är indelade under sju områden, varav område 1-4 specifikt kan relateras till ett av målen fram till år 2012. Åtgärder och utvecklingsområden under område 5-7 är mer generella och kan relateras till målet om fysisk aktivitet såväl som till målet om matvanor.

1. Fysisk aktivitet under tid i förskola, skola och fritidshem
2. Färdstätt till och från skolan
3. Fysisk aktivitet på fritiden
4. Barn och ungas matvanor
5. Barn, unga, föräldrar och blivande föräldrars hälsosamma val
6. Opinionsbildning
7. Marknadsföring, uppföljning, utvärdering och revidering

Område 1 -

FYSISK AKTIVITET UNDER TID I FÖRSKOLA, SKOLA OCH FRITIDSHEM

Barn och unga tillbringar en stor del av dagen i förskola, skola och fritidshem. Där ska de också inhämta kunskap, utvecklas och delta i ett socialt sammanhang. Motorisk stimulans och träning genom fysisk aktivitet i förskolan och skolan har positiva effekter på barns grovmotorik, finmotorik, perception och förmåga att minnas detaljer. Genom att erbjuda fysisk aktivitet under skoldagen nås alla barn och unga oavsett vilka förutsättningar de har för att engagera sig i fysisk aktivitet på fritiden.

Åtgärder

<p>Erbjuda seminarier för pedagoger och skolledare med fokus på integration av fysisk aktivitet* under barn och ungas vistelse i förskola, skola och fritidshem.</p> <p><i>*Avser främst fysisk aktivitet som inte utövas under lektioner i ämnet idrott och hälsa.</i></p>	<p>Åtgärdens mål 100 personer per år har erbjudits plats på seminarierna.</p> <p>Målgrupp Pedagoger och skolledare i förskola, skola och fritidshem</p> <p>Ansvar Folkhälsoenheten och avdelningen Barn och ungdom</p> <p>Övriga aktörer Stadsdelsförvaltningarna och Utbildningsförvaltningen</p>
---	--

Utvecklingsområden

<p>Utveckla en samordningsfunktion för idrott och hälsa på grundskola och gymnasiet.</p>	<p>Målgrupp Idrottslärare på grundskola och gymnasiet</p> <p>Ansvar Avdelningen Barn och ungdom och utbildningsförvaltningen</p> <p>Övriga aktörer Stadsdelsförvaltningarna</p>
--	--

Område 2 - FÄRDSÄTT TILL OCH FRÅN SKOLAN

Aktiv transport till skolan eller någon annan aktivitet är en viktig källa till fysisk aktivitet för barn och ungdomar och som ökar sannolikheten för att nå upp till rekommendationen på minst 60 minuter om dagen av både måttlig och intensiv fysisk aktivitet. Att välja ett aktivt färdssätt till och från förskola, skola och fritidshem främjar barn och ungas fysiska hälsa och blir samtidigt ett sätt att lära känna trafiken samt värna om miljön.

Åtgärder

Engagera fler skolor och årskurser i projektet *Vänlig väg till skolan**, samt göra en särskild satsning inom projektet med syfte att främja ett ökat antal *Vandrande skolbussar***.

**Projekt som bedrivs av gatukontoret i Malmö stad med syfte att uppmuntra föräldrar och barn att gå eller cykla till skolan.*

***Familjer som bor nära varandra går ihop och turas om att följa barnen till skolan.*

Åtgärdens mål

6 skolor per år har aktivt erbjudits att delta i Vänlig väg till skolan

6 Vandrande skolbussar har initierats per år

Målgrupp

Skolledare

Ansvar

Gatukontoret

Övriga aktörer

Stadsdelsförvaltningarna

Område 3 - FYSISK AKTIVITET PÅ FRITIDEN

Fysisk aktivitet under uppväxten påverkar bentätheten och skelettstorleken positivt. Fysisk aktivitet har också en avgörande roll för att upprätthålla en bra energibalans, vilket förhindrar oönskad viktökning under barndomen eller bidrar till viktnedgång hos barn med övervikt. Människor som är fysiskt aktiva i ungdomsåren löper mindre risk att få hjärt- och kärlsjukdomar och har lägre sjuklighet och dödlighet i dessa sjukdomar senare i livet. Det finns också ett klart samband mellan utövandet av regelbunden fysisk aktivitet och psykisk hälsa hos barn och ungdom, främst genom en ökad självkänsla och självuppfattning men också genom ökad social interaktion.

Åtgärder

Skriva ett *dialog-pm** inför revidering av översiktsplanen för Malmö samt efterföljande detaljplaner.

Detta är en konkret åtgärd i en bredare process för att:

– tydligare belysa betydelsen av säkra skolvägar i översiktsplanen samt detaljplaner samt ta detta i beaktande vid nybyggnation av bostadsområden respektive skolor.

– tydligare belysa betydelsen av ytor för spontan fysisk aktivitet i bostadsområden och för byggnation av idrottshallar i översiktsplanen samt detaljplaner samt ta detta i beaktande vid nybyggnation av bostadsområden respektive skolor.

** Dialog-pm kan behandla en del av Malmö eller en fråga som väntas få stor betydelse för Malmös långsiktiga utveckling. Dessa pm är avsedda som diskussionsunderlag och kan innehålla preliminära förslag, alternativ och idéer. Dialog-pm handläggs som samrådsmaterial till översiktsplan.*

Åtgärdens mål

Ett dialog-pm har färdigställts och presenterats

Målgrupp

Ansvariga politiker och tjänstemän

Ansvar

Folkhäsoenheten och stadsbyggnadskontoret

Övriga aktörer

Fritidsförvaltningen, gatukontoret, MIP (Malmö Ideella föreningars Paraplyorganisation) och MISO (Malmö-idrottens samorganisation)

<p>Genomföra informationsinsatser till barn, unga och föräldrar för att marknadsföra de möjligheter som finns för att utöva fysisk aktivitet i Malmö.</p>	<p>Åtgärdens mål En informationsinsats per år har genomförts</p> <p>Målgrupp Barn, unga och föräldrar</p> <p>Ansvar Fritidsförvaltningen</p> <p>Övriga aktörer MIP, MISO och stadsdelsförvaltningarna</p>
---	---

Utvecklingsområden

<p>Verka för att betydelsen av säkra skolvägar ska belysas tydligare i översiktsplanen samt detaljplaner och tas i beaktande vid nybyggnation av bostadsområden respektive skolor.</p>	<p>Målgrupp Ansvariga politiker och tjänstemän</p> <p>Ansvar Stadsbyggnadskontoret</p> <p>Övriga aktörer Fritidsförvaltningen och gatukontoret</p>
--	---

<p>Verka för att betydelsen av ytor för spontan fysisk aktivitet i bostadsområden och för byggnation av idrottshallar ska belysas tydligare i översiktsplanen samt detaljplaner och tas i beaktande vid nybyggnation av bostadsområden respektive skolor.</p>	<p>Målgrupp Ansvariga politiker och tjänstemän</p> <p>Ansvar Stadsbyggnadskontoret</p> <p>Övriga aktörer Bostadsbolag, fritidsförvaltningen, gatukontoret, MIP och MISO</p>
---	--

Område 4 - BARN OCH UNGAS MATVANOR

En kost som planeras enligt de svenska näringsrekommendationerna ger förutsättningar för en god hälsa och minskar risken för kostrelaterade sjukdomar. Rekommendationerna baseras på vad en person i genomsnitt behöver av energi och näringsämnen för tillväxt och funktioner. Livsmedelsverket har tagit fram riktlinjer för bra mat i skola och förskola. Barn och unga tillbringar en stor del av sin tid i förskola, skola eller på fritidshem och intar således också flera av dagens måltider där. En kostpolicy som följer sådana rekommendationer och riktlinjer kommer att ge barn och unga goda förutsättningar för barn och unga att göra hälsosamma val.

Åtgärder

<p>Utarbeta och implementera en gemensam kostpolicy för samtliga förskolor, skolor och fritidshem.</p> <p>Vid framtagandet av en kostpolicy ska utbudet i skolcafeterior särskilt beaktas.</p>	<p>Åtgärdens mål En kostpolicy har utarbetats och implementerats</p> <p>Målgrupp Förskolor, skolor, fritidshem</p> <p>Ansvar Malmö Skolrestauranger och skolledare</p> <p>Övriga aktörer Förskolor, skolor, fritidshem, stadsdelsförvaltningarna och tandhälsovård</p>
<p>Erbjuda seminarier för pedagoger, skolledare och annan berörd personal inom förskola, skola och fritidshem med fokus på betydelsen av barn och ungas matvanor.</p>	<p>Åtgärdens mål 100 personer per år har erbjudits plats på seminarierna</p> <p>Målgrupp Pedagoger och skolledare i förskola, skola och fritidshem</p> <p>Ansvar Folkhälsoenheten och avdelningen Barn och ungdom</p> <p>Övriga aktörer Stadsdelsförvaltningarna</p>

Utvecklingsområden

<p>Skapa förutsättningar som främjar att alla barn och unga dagligen äter skollunch.</p>	<p>Målgrupp Barn och unga</p> <p>Ansvar Skolledare</p> <p>Övriga aktörer Stadsdelsförvaltningarna</p>
<p>Utveckla ett samarbete med det lokala näringslivet i syfte att främja barn och ungas hälsosamma kostval.</p>	<p>Målgrupp Barn och unga</p> <p>Ansvar Folkhälsoenheten</p> <p>Övriga aktörer Näringslivskontoret och Svensk handel syd</p>

Område 5 -

BARN, UNGA, FÖRÄLDRAR OCH BLIVANDE FÖRÄLDRARS HÄLSOSAMMA VAL

Genom att utnyttja de arenor där barn, unga, föräldrar och blivande föräldrar rör sig för att främja en ökad kunskap om fysisk aktivitet och goda matvanor, ökar deras förutsättningar för att göra hälsosamma val. Idag är barn och unga, föräldrar och blivande föräldrar mottagare av en mängd hälsobudskap som inte alltid ger en överensstämmande bild. Detta kan sannolikt förbättras genom likvärdig information från skola, föreningsliv, organisationer, hälso- och sjukvård, tandhälsovård och andra berörda aktörer.

Åtgärder

Verka för att *Grunda sunda vanor** alltid tillämpas i mötet med föräldrar och barn inom barnhälsovården.

** Grunda sunda vanor är en modell som tillämpas inom barnhälsovården i Region Skåne med syfte att grundlägga en hälsosam livsstil i barndomen.*

Åtgärdens mål

Samtal om livsstil och hälsa ska föras vid varje ordinarie hälsobesök

Strukturerat hälsosamtal med hälsoprofil ska göras vid 2 ½ -3 års ålder

Målgrupp

Personal inom barnhälsovården

Ansvar

Barnhälsovården Region Skåne

Sammanställa och erbjuda en verktygslåda för förskola, skola och fritidshem med förslag på åtgärder för att främja en hälsosam livsstil bland barn och unga.

Åtgärdens mål

En verktygslåda har sammanställts och erbjudits förskolor, skolor och fritidshem

Målgrupp

Pedagoger, skollära och annan berörd personal inom förskola, skola och fritidshem

Ansvar

Folkhälsoenheten och avdelningen Barn och ungdom

Övriga aktörer

Stadsdelsförvaltningarna

Sammanställa rapport kring *Överviktsspåret** samt sprida kunskap om metoden inom skolhälsovården på grundskolan.

** Överviktsspåret är en modell som tillämpas inom skolhälsovården i Södra Innerstaden, Centrum och Kirseberg med syfte att fånga upp de barn som har övervikt och riskerar att utveckla fetma.*

Åtgärdens mål

En rapport kring *Överviktsspåret* har sammanställts och kunskap om metoden spridits inom skolhälsovården på grundskolan

Målgrupp

Personal inom skolhälsovården på grundskolan

Ansvar

Skolhälsovården på grundskolan

Övriga aktörer

Stadsdelsförvaltningarna

Utvecklingsområden

Föra en dialog med berörda aktörer för att tillsammans utarbeta formerna för att främja föräldrars och blivande föräldrars kunskap om betydelsen av en hälsosam livsstil.

Målgrupp

Föräldrar och blivande föräldrar

Ansvar

Folkhälsoenheten och avdelningen Barn och ungdom

Övriga aktörer

Stadsdelsförvaltningarna, Personal inom förskola, skola, föreningsliv, organisationer, hälso- och sjukvård inklusive tandhälsovård samt andra berörda aktörer

Utarbeta och implementera en modell utifrån *Grunda sunda vanor** att tillämpas inom skolhälsovården på grundskolan.

** Grunda sunda vanor är en modell som tillämpas inom barnhälsovården i Region Skåne med syfte att grundlägga en hälsosam livsstil i barndomen.*

Målgrupp

Personal inom skolhälsovården på grundskolan

Ansvar

Skolhälsovården på grundskolan

Övriga aktörer

Utvecklingsenheten för barnhälsovård i sydvästra Skåne och stadsdelsförvaltningarna

Utarbeta och implementera en förebyggande modell utifrån *Familjeviktsskolan**, att tillämpas inom skolhälsovården.

** Familjeviktsskolan har tagits fram på Barnöverviktsenheten Region Skåne och är en vetenskapligt utvärderad modell för att behandla övervikt och fetma bland barn och ungdomar.*

Målgrupp

Personal inom skolhälsovården

Ansvar

Skolhälsovården

Övriga aktörer

Barnöverviktsenheten Region Skåne och stadsdelsförvaltningarna

Utveckla elevhälsoteam på alla grundskolor.

Målgrupp

Barn och unga på grundskolan

Ansvar

Skolledare på grundskolan

Övriga aktörer

Skolhälsovården på grundskolan och stadsdelsförvaltningarna

Utveckla ett samarbete med studenthälsan på Malmö högskola för att främja en hälsosam livsstil bland unga.

Målgrupp

Unga

Ansvar

Folkhälsoenheten

Övriga aktörer

Område 6 - OPINIONSILDNING

Ett brett stöd bland malmöbor och de aktörer i Malmö som på olika sätt arbetar med fysisk aktivitet och matvanor bland barn och unga är en förutsättning för strategins genomförande. Samtidigt är den allmänna kunskapen och kompetensen inom dessa ämnesområden grunden för att kunna verka för ett sådant stöd. Därför är det viktigt att arbeta med allmän och riktad opinionsbildning grundad på relevant fakta. En förutsättning för att opinionsbildande insatser skall vara effektiva är att de kombineras med andra förebyggande insatser.

<p>Genomföra allmän och riktad opinionsbildning grundad på relevant fakta.</p>	<p>Åtgärdens mål En opinionsbildande insats har genomförts per år</p> <p>Målgrupp Specificeras för varje opinionsbildande insats</p> <p>Ansvar Folkhälsoenheten</p> <p>Övriga aktörer</p>
--	---

Område 7 - MARKNADSFÖRING, UPPFÖLJNING, UTVÄRDERING OCH REVIDERING

Det är av stor betydelse att berörd personal nås av information om strategin och handlingsplanens innehåll för att på så sätt uppnå en bred medvetenhet om det arbete som pågår. Dokumentation och kontinuerlig uppföljning ingår i en process för att fortlöpande mäta, värdera, analysera och vid behov förbättra kvaliteten i de insatser som genomförs utifrån handlingsprogrammet. Kontinuerlig uppföljning och utvärdering av handlingsplanen ger sannolikt ett bra underlag för framtagande av en handlingsplan för nästkommande period.

Åtgärder

<p>Marknadsföring av strategi och handlingsplan.</p>	<p>Åtgärdens mål Minst 70 % av personalen inom berörda verksamheter känner till strategin och handlingsplanen</p> <p>Målgrupp Personal i berörda verksamheter</p> <p>Ansvar Folkhälsoenheten</p>
<p>Utforma underlag för uppföljning av de mål där underlag saknas vid tidpunkten för handlingsplanens framtagande.</p>	<p>Åtgärdens mål Samtliga mål är uppföljningsbara innan första mätningen genomförs år 2009</p> <p>Målgrupp Personal i berörda verksamheter</p> <p>Ansvar Folkhälsoenheten</p>
<p>Upprätta årliga verksamhetsrapporter över utförda/påbörjade åtgärder och utvecklingsområden enligt handlingsplanen.</p>	<p>Åtgärdens mål Verksamhetsrapporter för arbetet har färdigställts årligen</p> <p>Målgrupp Politiker och personal i berörda verksamheter</p> <p>Ansvar Folkhälsoenheten</p>

Följa upp arbetet utifrån handlingsplanen för perioden 2009-2012.

Åtgärdens mål

Under år 2012 har en rapport färdigställts som beskriver arbetet under 2009-2012

Målgrupp

Politiker och personal i berörda verksamheter

Ansvar

Folkhälsoenheten

Utarbeta en handlingsplan för perioden 2013-2016.

Åtgärdens mål

En handlingsplan för år 2013-2016 har utarbetats under år 2012

Målgrupp

Politiker och personal i berörda verksamheter

Ansvar

Folkhälsoenheten

MALMÖ STAD

205 80 Malmö
Telefon 040-34 10 00
www.malmo.se/folkhalsa